

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐՈՒՄԻ ԲԱՆԴԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆԴԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԴԱՔԱԿԱՆ (Կանխիկ վճարելի)

Հայաստան	Ուրիշ ամիս տեղ
10 ֆրանկ	Տարեկան բաժնորդագին 20 ֆրանկ
5 ֆրանկ	Վեցամսեայ » 10 ֆրանկ
2 1/2 ֆր.	Եռամսեայ » 5 ֆրանկ

Ուսէ գրութիւն կամ գրած գրկել տնօրէն խմբագրին այս հասցեով
M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal Armenia

MARSEILLE (France)

ԼԵ ՏԱՐԻ

ԹԻՒՆ

1919 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10 ԴՆ.

(2. S. 1919 Օգոստոս 28)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միլակ գինը 2 անգամ կարծէ: 1 գիրագիրը 4 անգամ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲԱՅՈՒԱԾ Ե
ԲԱՆԴԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԴԱՔԱԿԱՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”

ԼԵ ՏԱՐԵՇՐՎԱՆԻՆ

(1919 ՕԿՏՈՏՈՍ — 1920 ՄԻՒՆԻ)

Ամբողջ 35րդ տարեշրջանի (1919 օգոստոս-1920 յուլիս) բաժնորդագինն է 20 ֆրանկ ամէն տեղի համար, ի բաց առեալ Հայաստանը ուր կը զրկուի տարեկան 10 ֆր. բաժնորդագինով:

Կարելի է նոյն հաշուի համեմատ բաժնորդագրութիւն նաեւ Յամսի եւ Յամսի համար:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓԱԹՈՒԿԱԼԻԱՆԻ

Ֆր. անգլ.մ.

Ա. Հայ գիւցազմունի մը	
Բ. ապագր.	1,40
Բ. — Բ. (Ապագած)	
Բ. « Արմէլիա » յաշարար	
(Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրէժ	20
ԺԱ. Թաւառ Բոցարիս	20
ԺԲ. Նմայնէր Մ. Փորթուգալ	
Եւսի գրած ոտանաւոր	
Ներքին	15
Ժ. Մի պոլիկար հայրենասիր	
(Պոլիկարի Բեղափոխութեան ծագման պատմ.	
մուծիւնը)	1,40
ԺԳ. Մի գաղտնիք	20

Մարտիկէն դուրս զրկելու փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն:

Հ. Սահակ Տէր-Մովսէսեան. — ԲՐՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՅ՝ Սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը: 8 ֆր. (9): (694 էջերէ բաղկացած ստուար հատոր մ'է այս, հնութիւններէ վերաբերեալ բազմաթիւ նկարներով, ստուգուած թըւականներով: Հայրենասիրական քաղցր լուսնի մը կը փչէ գրքին առաջին էջէն մինչեւ վերջինը: Ընթերցողը հոն կը հանի զիպի նախնին հայ թագաւորների նիստուկային և զգեստաւորումին վերաբերեալ հետաքրքիր տեղեկութիւններ, ինչպէս և հայ ժողովրդի նկարագրի և քաղաքակրթութեան մասին կարեւոր ծանօթութիւններ, հաստատուած պատմական հիմքեր վրայ:)

ԲԱՆԴԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԴԱՔԱԿԱՆ

Իրականութիւնը եւ մենք. — Հայաստանի վերջին դէպքերը. — Հայաստան եւ Ուրիշիկ. — Լուրեր Հայաստանէն եւ Հայաստան վայրերէ. — Քէմալիստի հայրենակցական Միութիւնը. — Կիլիկիոյ Հայերը եւ ֆրանսացիք. — Ode à l'Arménie. — Գալուստ. — Տեղական. — Եւրոպական. — Ժամբարդի նոթեր. — Խալապական դաշնագիրները. — Նամականութիւն. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ԻՐԱՆԻԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Տաճիկ դաւադիր ոգին իր վերջին փորձերը կրկէս կը հանէ իրագործելու համար համաթիւրքական այն մեծագործ ծրարիւր որ կը միտի հայ ազգին բնաջնջումով լուծել հայ խընդիրը և ազատիլ անոր առթած մզձաւանջէն:

Որքան որ այ թիւրք կեդրոնական կառավարութիւնը ձգտի ապրտամբական ոգիի մը վերագրել Մուսթաֆա Քէմալի այդ հայակեր շարժումը, չկրնար քողարկել այդ շարժման տակ պահուած այն վայրագ ախորժակ որ միշտ գրգռած է ու կը գրգռէ բովանդակ թիւրքութեան կիրքերը:

Եթէ իրօք պետական ապստամբութիւն մը ըլլար այդ, ինչպէս որ Բ. Դուռը կը ճշնի հաստատելով Դաշնակիցներուն, ինչո՞ւ Մուսթաֆա Քէմալ փաշայի և Բէնիֆ պէյի շտաբանները չուզուէին Կ. պոլիս, ուր կը գտնուի քաղաքականութեան ղեկը, փոխանակ կոտորելու հայերը և Յոյները որոնք այժմ ունեն Կապ չունին թիւրք կառավարութեան հետ: Այլ իբր նոյնապէս քաղաքական կը ծառայեն թիւրք ձախորդութիւններուն:

Մինչև այժմ Տաճիկները շատ խաբեցին մեզ և Եւրոպան. չենք կարծեր որ այսուհետեւ ալ այդ գձուք զէնքը պահած ըլլալ իր հատուկ թիւնը և ոյժը. ուրեմն մեզ կը մնայ

աչքաբաց և աներկիւղ նայիլ սպառնացող վտանգին և անմիջական ու ազդեցիկ միջոցներուն վրայ խորհիլ և գործադրութեան դնել զանոնք անվարան:

Մինչ մենք այստեղ խաղաղ անհամբերութեամբ մը կ'սպասենք վեհաժողովի վճռին, անգին, Հայաստանի սահմաններուն վրայ, արդէն սկսուած է կռիւր կատաղի ու անհաւասար:

Այժմ մեր քաղաքական վիճակէն աւելի մեր ժողովուրդի գոյութեան հարցն է հրամայականը, թէ և պէտք է հաւատարմ ըլլալ որ այս հայրենիքէ մը շարժումները քաջաբերուած են նաև մեր դատի այսքան տարապայման ձգձգումէն:

Մենք յաճախ տուժած ենք մեր չափազանց դիւրահաւանութեան և անհեռատեսութեան պատճառով: Երբ զինազարդ եղաւ, կարծեցինք որ ալ ամէն վտանգ վերջացած էր մեզ համար քանի որ թիւրքիան պարտուած կատորագրէր իրեն ներկա. յացուած պայմանները որոնք այնքան ալ յուսադրիչ չէին մեզ համար, իսկ ենթադրութիւններու վերայ յենած, այն ատեն չաշխատեցանք ոչ միայն զօրացնել հայ բանակը նոր տարրերով և նոր դուռութեամբ, այլ և թող տուինք որ անտկարանայ ու ջլատուի:

Հիմա մեր յոյս դրած ենք դուռնի մը մը անգլիացի զինուորներուն վրայ որոնք վերջերս պէտք էր քաջութիւն հայաստանի սահմաններէն և նաև Սմերթկացիներու վրայ որոնք պէտք է հասնին մեզ օգնութեան:

Անշուշտ պէտք է աշխատինք որ մեր բարեկամներուն վրայ դուռած յոյսերը ի դերն չեկնեն, բայց և այդ թէական օգնութիւններով չպէտք է բաւականանանք. էականը այն է որ մենք կողմակերպուինք ամէն բանէ առաջ. ահագին երիտասարդութիւն մը վերջերս տառապեալ և երեքեալ, տեղէ տեղ կը թափուի պատառ մը ապրուստի և հանգստի համար:

ատոնցմէ կարելի էր գինւորներ դուռս բերել որոնք եթէ կազմակերպուած ըլլային այս տառապանքներու ընթացքին, այժմ մտահոգութեամբ շատ տեղի չէինք ունենար թիւրքական հայաջինջ շարժումներէն:

Մէկ կողմէ երբ զաշնակիցներու օգնութիւնը կը խնդրենք անյապաղ, միւս կողմէ չդադրինք ներքին կազմակերպական խնդիրներով զբաղել և ջանանք նոր բանակի մը կազմութիւնը գլուխ հանել շուտով, որպէսզի Հայաստանի հանրապետութեան բանակները իրենց գիւյզական ոգորումներուն մէջ չընկճին յորս կողմէ պաշարուած վայրի ու նենգ թըշնամիներով:

Արդէն Կ.պոլիս հայերն ալ զգացած են նոր բանակի մը պէտքը. ցանկալի է որ այս ալ լոկ խօսք չմնայ և մարմին առնէ աշխուրջ և սրտեռանդն կորովով մը:

Ազգային ուժեղ բանակի մը պէտք ունինք այսօր երբ վտանգը մեր դուռն է հասած. և պէտք պիտի ունենանք վաղն ալ ու միշտ, քանի որ չըլլապատուած ենք դաւադիր և նախանձորդ տարրերով:

Թ. ԵՂՆԵՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԵՊՐԵՐԸ

Օգտուելով ընկեր Արսէն Կիտուրի Պոլիս ժամանումէն, հայկական Հանրապետութեան ներկայ վիճակի մասին մեր ընթերցողներուն ստոյգ և լրիւ տեղեկութիւններ տալու համար կը փութամ իրեն ընել կարգ մը հարցումներ:

— Քաղաքական կացութիւնը ի՞նչպէս է:

— Քաղաքական կացութիւնը օգոստոսի սկիզբներէն ի վեր ի նըպաստ մեղի է դարձած. Երբ թաւարական շարժումը սկսաւ, անոնք մենէ աւելի լաւ կազմակերպուած էին. կը զեկավարուէին թիւրք ըսպաններու կողմէ, խալիլ պէյի առաջնորդութեամբ. իսկ այն շրջանը ուր

ապստամբութիւնը տեղի ունեցաւ, բացարձակ մեծամասնութեամբ թաթարական էր: Հայաստանի հանրապետութիւնը յարգելով թաթարներու ազգային ինքնօրէնութիւնը, աւելի թաթարներով կը կառավարէր այդ շրջանը քան հայերով: Նոյն իսկ շատ տեղեր զօրք ալ չէր պահէր և քաղաքապահ խումբեր կազմած էր թաթարներէ: Օրինակի համար Նախիջևան թաթարական ազգային խորհուրդին աւելի մեծ կշիռ էր տրուած քան կառավարական ներկայացուցիչն: Հանրապետութեան այս ալյաւէր քաղաքականութիւնը շահագործուեցաւ թաթարներէն, Պէտլիք վէդիի մօտ մեր կանոնաւոր զօրքի վրայ յարձակելով կոտորեցին, միևնոյն ժամանակ ապստամբեցան բոլոր գիւղերը: Թուրքերը և Ատրպէյճանցիները գաղտնի կ'օգնէին այս ապստամբութեան: Մինչև օգոստոսի սկիզբները յաջողութիւնը անոնցն էր:

— Դաշնակիցները ի՞նչ վերաբերում ցոյց տուին:

— Դաշնակիցները այս ապստամբութեան լուրջ աչքով չնայեցան. բայց վերջէն երբ հառկեցան խնդրին էութիւնը, անգլ. զօրքերէն մօտ երեք հազար հոգի պատերազմի դաշտ եկան:

— Հայութիւնը ի՞նչ հոգեկան վիճակ ցոյց տուաւ հանդէպ կացութեան:

— Նախ անտարբեր էր. բայց տեսնելով թուրք մութ ուժերու գործունէութիւնը, բոլոր Հայերը ոտքի կանգնեցան: Սկսաւ կամաւորական խումբերու կազմութիւնը: Սեպտեմբ. Համազասպ, Սմբատ իրենց խումբեր կազմելով կռուի դաշտը գացին, ժողովուրդի ընդհանուր խանդավառութեան մէջ:

— Ռազմածրեք կա՞ր:

— Բացի կառավարութեան զէնքերէն՝ որ արդէն պէտքին լիովին կը բաւէր, ամբողջ ժողովուրդը իր ունեցածը տրամադրեց կռուուիներուն: Տեսնելու բան էր ինչպէս կ'ինքն, երախաներ զոգեցնելով փամփուշտ կը բերէին, ուսերու վրայ հրացաններ կը կրէին, յանձնելու համար կառավարութեան:

— Ընդհարումները ո՞ւր եղան և ի՞նչ ելք ունեցան:

— Ընդհարումները պատահեցան Նախիջևան և Պէտլիք վէդի: Նախիջևանի թուրքերը ունեցան մօտ հազար կորուստ, հայկական բանակը ռազմագիտական պատճառով քաշուեցաւ Պէտլիք վէդիէ. անգլ. ուժերու միջամտութեան վրայ կռիւը դադարեցաւ: Առանց այս միջամտութեան հայկական բանակը պիտի տար ջարդարաններուն արդար պատիժը. պատիժ մը զոր անշուշտ փարիզի

Համաժողովը պիտի սահմանէ ուշ կամ կանուխ:

ՇՐՋԻԿ

Երեանէն կը գրեն: Համահայկական ժողովի խորհրդարանին մէջ Ա. Գիւլիսանդեան զեկուցում տուաւ քաղաքական դրութեան մասին: Պէտլիք վէդիի յամառութիւնը, ըստ ան, անպայման կ'առաջնորդէ ուրիշի մը ձեռքով, իսկ միւս կողմէն արդէն շարժումներ սկսած են Շարուրի, Նախիջևանի և Կարսի շրջաններու մէջ և պէտք է պատրաստ ըլլալ, այլապէս մենք կանգնած կ'ըլլանք անցեալէն աւելի չլծեցնող աղէտի մը առջև: Որոշուեցաւ մինչեւ 25 տարեկաններու համար անխտիր, առ ոչինչ համարելով ամեն տեսակի վրկայական, զինակոց յայտարարել, կռուիլ դասաւորութեան դէմ ամենախիստ միջոցներով. ամրացնել դիրքերը և վերջ զենել Պէտլիք վէտի խնդրին: Զինակոցը կը տարուի եռանդուն կերպով:

(Ճակատամարտ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Նիւ Եօրքի Հայկական Մամուլի Գրասենեակը հետեւեալները հաղորդած է մամուլին:

Լէսսինկ կը հեռագրէ Տ. Ճէրարտին թէ Ամերիկեան կոմիտէի յանձնարարութիւնը որով կը խնդրուէր որ նախագահ Ուիլսոն առաջարկէ Մեծն Բրիտանիային չքաշել իր զօրքերը հիւսիսային Հայաստանէն մինչեւ կացութիւնը դարմանելու տեսական միջոցներ ձեռք առնուիլը, արդէն գործադրուած է, եւ այն լանձնարարութիւնը, որով կը խնդրուէր որ Ամերիկայի միջերկրական նաւատորմի ղեկավար հայկական Սեւ Ծովը եւ Միջերկրականի ջուրերը, արժանացած է լուրջ նկատաւորութեան:

Ամերիկեան կոմիտէն Նախագահէն ըստացած է անհատական նամակ մը որով ան կը հաւաստէ թէ ինք ամէն ջանք ի գործ կը դնէ որպէսզի անգլիական կառավարութիւնը վերաքննէ իր զօրքերը Հայաստանէն յետ կանչելու որոշումը եւ յուսալից է որ իր ջանքեր կարգիւնաւորեն: Նախագահը կարտայայտէ իր սերտ համակրութիւնը Հայաստանի տառապանքներին առթով, որոնք իրենց նմանը չունին պատմութեան մէջ եւ կակնարկէ նաեւ Հայաստանի հոգատարութիւնը Ամերիկայէն ընդունուելու խնդրին:

Ամերիկեան կոմիտէն ի պատասխան վերոյիշեալ նամակին, Նախագահին մատուցած է գործի լատակագիծ մը, որ, կոմիտէին կարծիքով, պիտի դարձնէ այժմեան տագնապը եւ առաջին քայլը պիտի լինի կազմակերպելու Հայաստանի ընկերային եւ քաղաքական դրութիւնները:

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵՆ ԵՒ ՀԱՅԱՐԱՆԱՎԱՅԻՆ ՎԱՅՐԵՐԷ

Հայաստանի Հանրապետութեան խորհրդարանը իր նոր տարեշրջանը սկսաւ օգոստոս 1ին, նախագահութեամբ Տ. Աւետիք Սահակեանի տարեգովերիցագոյն երեսփոխանին: Բ. Նստին մէջ, օգոստոս 5ին, նոր դիւանի ընտրութեան ձեռնարկուեցաւ և ներկայ 40 երեսփոխաններէն 37ի քուէով խորհրդարանի նախագահ ընտրուեցաւ Տ. Աւետիք Սահակեան. դեր-նախագահ ընտրուեցան Տ. Տ. Լևոն Շանթ (39 քուէ) և Սարգիս Արարատեան (36): Դիւանագլխի ընտրուեցաւ Տ. Յակոբ Տէր-Յակոբեան և դեր-դիւանագլխի Տ. Արամ Սահակեան:

— Պուկարահայ Կարմիր Խաչէն պատուիրակութիւն մը ֆրանսական «Սուրբ» զրահաւորով օգոստ. 24ին հասեր է Տրապիզոն ուր պիտի հաստատէ 50 անկողինով հիւանդանոց մը:

— Զմիռնի Հայերը մեծ միթինկ մը կազմեր են բողոքելու համար Հայաստանի անհաստատ և տագնապալի կացութեան մասին: Զմիռնի Առաջնորդական տեղապահ Տ. Յովհանն. Վ. որ կը նախագահէր միթինկին, այդ միթքով հեռագիր մը դրկեր է Փարիզ խաղաղութեան խորհրդաժողովին և Հայ Ազգային Պատուիրակութեան:

— Տ. Զաւէն պատրիարք այցելել է Պարսկաստանի Շահին որ Եւրոպոյ գալու համար Կ. պօլիս կը գտնուի այժմ: Պատրիարքը Շահին շնորհակալութիւն յայտնելու է Պարսկաստանի Հայերին ըրած հոգածութեանը համար: Շահը շատ լաւ ընդունելութիւն մ'ըրեր է Տ. Զաւէն պատրիարքին. գովեստով խօսեր է Պարսկաստանի Հայերի մասին և խոստացեր է իր հոգածութիւնը անպակաս ընել անոնց վերայ:

— Ամասիայի Հայերի եկեղեցին որ ախոռի վերածուած էր Թուրքերի կողմէն, Մ. Կէլընի միջոցով յանձնուած է Հայ ազգին:

Հմայեակ արքայ. Դիմաքսեան միտի ճանաչ է կոկորդի քաղցկեղէ, 81 տարեկան հասակին մէջ, Հանգուցեալ իր ժամանակաշրջանի անուանի եկեղեցականներէ միւս եղած է: Պատրիարքական տեղապահի պաշտօն վարած է զմեղակ պարագայների մէջ և այդ միջոցին է որ Ազգային ժողովը պատրիարք ընտրած է Իսմիրեան սրբազանը:

— Թուրքիայի Հայ Ազգային վարչութեան Կրօնական ժողովը օգոստոս 20ի նիստին մէջ ընդունել է Զէյթունի նախկին առաջնորդ Վաղարշակ վարդապետի կարգաթողութիւնը, իր խնդրանքի համաձայն:

ՔԷՄԱՅԻՆԵՐԻ ՀԱՅՐԵՆԱՎԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Արտասահմանի գանազան երկիրներ ցրուուած Քէմալիսի Հայերը իրենց ծեր-նընդավայրը վերաշինելու եւ իրենց տարագիր ու աղէտեալ համերկրացիները վերապրեցնելու նպատակով միութիւն մը կազմել են «Դարանադեց (Քէմալի) Սեպտեմբ. Հայրենակցական Միութիւն» անուն, որի կեդրոնատեղը նշանակուած է Կ. պօլիս, Սիրիայի Գոհափաշա Թաղ իսկ Քէմալ փողոց Թիւ 22: Միութիւնը իր գրասենեակին մէջ ունի նաեւ մ'նայուն պաշտօնէս մը որ ամէն օր ժամը 9էն 12 եւ 2էն 4 կընդունի իրեն ընդունուած մակցիները, պէտք եղած տեղեկութիւնները տալու համար:

Կ. պօլիս Միութեան ատենապետն է Տ. Թ. Իսկիզեան եւ ատենադպիրը Գր. Պաղտիկեան, Պուկարիայի կողմէն խոր-

հրդական Գր. Վարդանան, Յունաստանի կողմէն Պողոս Ծառուկեան եւ Ալ. Ժէրիի ու Ռուսիայի կողմէն Վահան Զամարեան:

Կարելի է նաեւ նամակ դրկել Հմայեակ Ծառուկեանի հասցեով (Ղալաթիա Խաւտար Խանին դէմ, Թիւ 11):

Ա. Զ. Դ.

Ազգային հանդէսների մէջ երգելու համար երգչախումբի մը կազմութիւնը Մարսէլի մէջ անհրաժեշտ տեսնուելով, անոնք որ կը փախաքին ազգային երգեր սովորելով մասնակցիլ սյուպիսի խումբի մը կազմութեան, Թող բարեհաճին գալ արձանագրուիլ Արմէնիայի գրասենեակը (17, Place Alexandre Labadié), մինչև սեպտեմբ. ամսի 26ը (ուրբաթ օր):

LES CAMARADES DE COMBAT

Amicale des Poilus de la Grande Guerre

Président d'honneur: Maréchal FOCH

39, Boulevard des Capucines, PARIS (II):

Les Camarades de Combat, Amicale des Poilus de la Grande Guerre, boulevard des Capucines, 39, à Paris, rappellent à leurs adhérents qu'ils sont en mesure d'escompter les Bons de la Défense Nationale remis en paiement de la prime de démobilisation.

Cette opération doit rester exceptionnelle, elle ne sera consentie qu'en cas de réel besoin.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍՍԱՅԻՐ

Առանայէն կը հեռագրեն «Ժուրնալ տ'Օրիան»ին.

Ֆրանսացի բժշկապետ Տըթ. Ռօլլան եղերական արկածի մը զոհ գնաց: Բէվօլվէրը դիպուածով վար ինկած ատեն, գնդակ մը պայթեցաւ եւ գնաց զայն մահացու կերպով վիրաւորեց:

Ֆրանսական բանակը անձուէր մասնագետ մը կը կորսնցնէ այսպէս. Հայ հասարակութիւնը եւ ամբողջ քաղաքը կը կորսնցնեն բարերար մը: Տըթ. Ռօլլանի յուղարկուելու համար տակաւորից հանդիսաւորութիւն մը ունեցաւ: Հինգ հազար հոգի կը հետեւէին իր դագաղին: Թափօրը անցաւ հոյակաւոր յաղթական կամարի մը տակէն, զոր շինել տուած էր հայկական ականքը եւ որ կը կրէր սարձանագրութիւնը. «Բժիշկ Ռօլլանին» եւ լախտագէտ Հայերը:

Այս առթիւ, Առանայի բուհական ընակցութեան կողմէ տաճուած գգացումներուն միահամուռ արտայայտութիւնը ապացոյց մըն է այն սքանչելի արդիւններուն զորս Գնդ. Պրիմօն ձեռք բերած է իր խաղաղասիրական գործին մէջ: Գնդապետին հարտար վարչութեան տակ, քաղաքական կիքերը տակաւ մեղմացած են եւ Կիլիկիոյ մէջ, գանազան դրացի տարրերու համար, համաձայնութեան ու խաղաղութեան նոր Թուական մը բացուած է:

(Վերջին Լուր)

ODE A L'ARMÉNIE

Ses ennemis ont dit dans leur rage féroce :

« De ce peuple vivace il nous faut voir la fin
« Ceux qu'épargne le fer, tomberont sous la crosse
« Ou dans les affres de la faim !

« Leurs enfants resteront pour marcher sous nos verges
« Ou servir de jouets aux fils du Padichah.
« Nos foyers garderont leurs veuves et leurs vierges
« Serves, sans espoir de rachat.

« Nous allons clore enfin la question d'Arménie
« Pour le Concert Européen,
« Puisque, pour repeupler le sol de sa patrie,
« Ne vivra plus un Arménien !

« De leur sang, de leur os que le désert s'engraisse !
« Et nos champs reverdis célébreront leur deuil.
« Et la croix de leur Dieu, pour qu'elle disparaisse,
« Nous la clouerons sur leur cercueil !

Mais soudain du cercueil monte un cri d'allégresse :
La victoire se lève à l'horizon syrien.
Le bourreau pourchassé rugit dans sa détresse :
« Tu vainquis, ô Galilée ! »

Et les ressuscités de ces heures funestes,
Sortis de leurs tombeaux, lèvent les bras au ciel,
Cadavres ambulants qui répètent les gestes
De la vision d'Ezéchiel.

Et voilà qu'un grand souffle, un grand souffle de vie
Remplit tous les cerveaux et gonfle tous les cœurs.
Va, tu peux vivre encore, ô tragique Arménie,
Car tes amis sont les vainqueurs !

Ils sont là près de toi, pansant tes meurtrissures,
Relevant tes enfants, leur montrant le chemin ;
Et ce qu'ils peuvent faire au mal de tes blessures
Ils le font, le cœur sur la main.

Et toi, dont les fils furent passés au crible,
Ecrasés sous la meule et pétris en un bloc,
Ton destin sort plus grand de l'épreuve terrible,
Et tu vas bâtir sur le roc.

Alep, 25 Janvier 1919.

Paul BAURAIN.

Հայաստանի նուիրում այս գեղեցիկ տաղը գրած է Հայկա հրատարակող La Renaissance Arabe կիսաշաբաթաթերթի (1) խմբագրատեղ S. Բուր Գոբեն։ Այս տարիի սկիզբը Հայկա տեղի ունեցած հայաստանյայտ միջազգային հանդեսի մը մէջ կարգացում է ուր մեծ ոգևորութիւն յառաջ բերած է։ Վերջերս ալ Տիկին Գոբեն արտասանած է այս տաղը Հայկաի նորակազմ Հայ Երիտասարդաց Միութեան սարքած առաջին հանդեսին մէջ որ կատարուած է օգոստոս 17ին։

Հաստեք խնդրուած լինելով անոր հրատարակութիւնը, La Renaissance Arabeի օգոստոս 21ի թիւին մէջ լոյս տեսած է ան որմէ կարտատպւնք մենք ալ Արմէնիան մէջ։

LA VISION D'EZÉCHIEL

La vision d'Ezéchiel, à laquelle fait allusion l'Ode à l'Arménie, est rapportée par le prophète au chapitre 37 de ses écrits. Il se trouvait alors lui-même sur les bords de ce fleuve Khabour, en Mésopotamie, qui furent blanchis des ossements de tant d'Arméniens. Ce qu'il prophétise, c'est la résurrection des peuples qui restent animés de l'esprit de Dieu qui est l'esprit de vie. Voici ce passage biblique d'une beauté toute épi-

que :

« La main de l'Eternel fut sur moi et l'Eternel me transporta en esprit et me déposa dans le milieu d'une vallée remplie d'ossements. Il me fit passer auprès d'eux tout autour ; et voici, ils étaient fort nombreux à la surface de la vallée et ils étaient complètement secs.

Il me dit : Fils de l'homme, ces os pourront-ils revivre ? Je répondis : Seigneur Eternel, tu le sais.

Il me dit : Prophétise sur ces os et dis-leur : Ossements desséchés, écoutez la parole de l'Eternel ! Ainsi parle le Seigneur, l'Eternel, à ces os : Voici, je vais faire entrer en vous un esprit et vous vivrez ; je vous donnerai des nerfs, je ferai croître sur vous de la chair, je vous couvrirai de peau, je mettrai en vous un esprit et vous vivrez. Et vous saurez que je suis l'Eternel.

Je prophétisai selon l'ordre que j'avais reçu. Et comme je prophétisai, il y eut un bruit, et voici il se fit un mouvement et les os s'approchèrent les uns des au-

tres. Je regardai, et voici, il leur vint des nerfs, la chair crût et la peau les couvrit par dessus ; mais il n'y avait point en eux d'esprit.

Il me dit : Prophétise et parle à l'esprit, prophétise, fils de l'homme et dis à l'esprit : Ainsi parle le Seigneur, l'Eternel : Esprit, viens des quatre vents, souffle sur ces morts et qu'ils revivent ! Je prophétisai, selon l'ordre qu'il m'avait donné. Et l'esprit entra en eux, et ils reprirent vie, et ils se tinrent sur leurs pieds. C'était une armée nombreuse, très nombreuse.

Il me dit : Fils de l'homme, ces os, c'est toute la maison d'Israël. Voici, ils disent : Nos os sont desséchés, notre espérance est détruite, nous sommes perdus ! Prophétise donc et dis-leur : Ainsi parle le Seigneur, l'Eternel : Voici, j'ouvrirai vos sépulcres, je vous ferai sortir de vos sépulcres, ô mon peuple, et je vous ramènerai dans le pays d'Israël. Et vous saurez que je suis l'Eternel, lorsque j'ouvrirai vos sépulcres et que je vous ferai sortir de vos sépulcres, ô mon peuple. Je mettrai mon esprit en vous et vous vivrez, je vous rétablirai dans votre pays et vous saurez que moi, l'Eternel, j'ai parlé et agi dit l'Eternel. »

ԳԱԼՈՒՍ

Գրասենեակը ուր, անցեալ տարի, թաղամանի պաշտօն կը վարէի, աղջիկ մը երեցաւ, խռովայող, վըշտալից։

— Խնդրեմ, հաճեցէք այս նաժակը թուրքերէնի թարգմանել ի՞նչ կը պահանջէք։

— Վեց քուրօն, հրամայեցէք։

Աչքերովս զինքը կը զննէի, վարդաքրքում պոսերով, մեղք, քսանմեայ վիհնուհի մըն էր, Գոբենէն իջնող յորդ քրտինքը անխնամ խոպոպիքին խառնուած՝ աշնավերջի ցօղաթում մարգերուն լքումը կը յիշեցնէր, Բան մը կար ամբողջ էութեանը մէջ՝ որ ալեխոով անձկութիւն կարտայայտէր։

Խորտեաշ աղջիկը դէմս նստաւ սպասումի պրկումներուն մէջ, Գրիշս կը պտուղէր թուղթին վրայ, ինչ վէրին ուղղուած աղերսագիր մըն էր, հայ սպայի մը գոյութիւնը հետախուզելու, անոր մասին «մարդապիտաբար» տեղեկութիւն մը հայ թայթիկու համար իրեն։ Բազմաթիւ նամակներ ուղղած էր Տաճկաստան, բոլորը ետ եկած էին, Աստուած իմ, բոլորը եւ սակայն հաւատարմութեան ինչ ուխտեր չէր ըրած Գալուստ, — այս էր խօսեցեալին անունը, — վիհնայէն մեկնած ատենկուշտ ու կուռ զնէ համբուրելով։

— Սիրելի օրիորդ, ըսի, կը հաճի՞ք վաղը ցերեկ Գաֆէ Ղէպման անցնելու, ուր Ձեզի հետ խօսելիք ունիմ, քանզի ես ալ Հայ մըն եմ։

— Ու այժմ կրնաք կարծեմ Ձեր պատմութիւնը Հայու մը ազատութիւնը վստահի, ըսի իրեն, երբ ժամադրութեան օրը զինք սրճարանը տեսայ,

— Հաստ պարզ է։ Երկու տարի առաջ վիհնայէն բուժուելու եկած էին բազմաթիւ թուրք զինուորականներ, յենր յնուղքիս հետ Badenի դրօսաւալորներէն մէկը կերթայի, և հոն, այդ բոլոր տաճիկներուն մէջ կար մէկը որուն խորագէտ համակրեցայ։ Ստոյգ է որ ծնողքս, մանաւանդ մայրս՝ որ իմ անփորձութիւնս գիտէին, առաջները զիս շատ զգուշացուցին օտարազգիի մը հետ պլընդէ, և այն ալ թուրք սպայի մը հետ թուրքի դէմք, սպիտակ անթերի ակունքեր, բայց մանաւանդ սեփ սե աչքեր ունէր որոնք զիս գրաւեցին։ Օր մը ինք իսկ նախադրեալ եղաւ, մօտեցաւ մեր սեղանին, ուղիղ գերմաներէնով ինքզինք ներկայացուց, Յարութիւն Գալուստ։ Չկրցայ դիմադրել, մեր հասցէն զրեցի, և զինք հրաւիրեցի գալ մեր տունը, վիհնայի եօթերորդ թաղամասին մէջ, Ստուգիւ եկաւ, խեղճ բարի մայրս, որ տակաւ տեղի կուտար զգայախիտ կիրքերուս, այդ օրը Գալուստին համար պատրաստեց մեծ քանակութեամբ շաքար, վասնզի մենք գիտէինք արդէն թէ Տաճկաստան մեծ կարիք կայ ատոր։

Այսպէս ուրեմն, ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ, օր մը ողջունեցինք երկու օտանանան՝ սպաներ։ Մէկը Գալուստն էր։ Միւսը, իր ընկերը, իսմայիլ պէյ անունով ներկայացուց, յարեւով. « Տաճիկ մի՛ կարծէք, Հայ է, հալածանքի և սարսափի օր մը մահմետականութիւնը ընդունեցաւ։ Սիրտով դեռ Հայ է։ » Բայց, պարոն, Ձեր երկրակից սպանին հայ ազգութեան պատկանիլը չէտեւրով՝ աւելի ևս մեր հետաքրքրութիւնը կը շարժէ։ Մենք չենք գիտեր թէ Armenion ի՞նչ է։

Այն ատեն Գալուստ պատմեց ամէն բան, արտահանութիւն, փրկանք, ջարդ, կրօնափոխութիւն։ Մենք մըտիկ կ'ընէինք, իր կտրիճ պատմութեամբը զիս կը հմայէ, սէրս կ'աճէր և ցաւագին ու աղցաւոր ազգի մը այդ երկու ներկայացուցիչները այնուհետեւ մեր տան մնայուն հիւրերն եղան, մինչև որ օր մը, վերջապէս, բաւական կազդուրումով՝ ստիպուեցան Պոլիս մեկնելու։ Երկուսիկ էի, Գալուստ նշանածն եղած էր, Տաճկաստանէն պիտի թղթակցէինք և առաջին առթիւ պիտի ամուսնանալինք ալ։

Ի՞նչ եղաւ այն օրէն ի վեր։ Ո՛ւր մնաց, մեռա՞ւ, կամ արդեօք զի՞նքն ալ մահացուցած էին։

Խանդաղատանքը որ կը հոսէր այս անփորձ աղջկան ամբողջ էութեանէն, այնքան սրտաշարժ էր որքան խորին իմ վրդովումս։

— Բայց կարելի է ենթադրել թէ զերի ինկած է Ձեր խօսեցեալը, յարեցի, ի՞նչ քալեր առիք ցարդ իր հետքը գտնելու համար։

— Ներկայացայ զինուորական կը. ցորդ Ֆէյզի պէյին. « Խոստացաւ » նախարարութեան հաղորդել խըն-

գիրքս: Սակարն օրիորդ, ըսաւ, լաւ մտածեցէք պարագայի մը վրայ: Խոնդրոյ առարկայ անձը «տարբեր ցեղի մը կը պատկանի»:

Ֆէյզիի պաշտօնական հանգամանքը և տարրական քաղաքավարութիւնը ի հարկէ պիտի չներեր իրեն բացէ ի բաց վարկաբեկել Հայ մը, հետեւապէս խորամանկ միջոցի մը դիմած էր, բայց ի՞նչ փոքուն ու բռնազբօսիկ...:

Բայց նաև ի՞նչ ողբերգական կերպարութիւն մը զգեցած էր ըսաինքեան ամբողջ պատմութիւնը: Ինչպէս երախայ մը ընդոտ կը խրլի մայրական ստինքէն, երկու սըրտեր անջատուած էին իրարմէ, երիցս անասնական ձեռք մը՝ թէպէտ անգիտակցաբար, կտրած էր մայրենի պորտէն սաղմը կանխածման և այժմ արիւնը կը հոսէր ուժգին, մերթ կը ժայթքէր, մերթ շրջմոյլիկ հուրի մը պէս կը փողփողէր, բայց չէր կարելի կասեցնել զայն, և անոր բնախօսութիւնը սպեղանի չունէր սպիացնելու համար այդ վէրքը:

Ես վստահ եմ որ Գալուստի ալ մէկը եղած էր մեր անթուելի զոհէրէն: Ահա Հայ մը որ, - կը խորհէի - իբր գրաւիչ երեւոյթ՝ նուաճած էր սիրտ մը՝ վիհնաւահներու ծառօթ աշխարհ անխախտելի և միշտ կեղծ սիրտը, եւ Մարկարէթէ, - ողջկան անունը, - ժամանակի ընթացքին հետ, Գալուստի լուսանկարին վրայ կ'ըսէ՝ «գիտունի հալքերու նոպաներու մէջ, իր հայ սիրականին երկրորդ զարուստին պիտի սպասէ ընդ միշտ, իսկ իր տարփայրեաց չորթները՝ յուսթի ծիծերուն վրայ հակած՝ գերմաներէն լեզուով պիտի արտայայտեն, գիտեմ, հայ բանաստեղծի մը ոգած սա տեսակ կարօտի խօսքերը:

Դուն պիտի գաս աղւոր հեռաւոր ասիւրէն...
Տեղ մը՝ չեմ գիտեր ո՞ր կողմէմ
որ կաս դուն.
Յաւիտեանէն ի վեր իմ հոգիս
անծկօրէն
կը սպասէ օդային քու գայուստիդ
սիրուն:

2. ՍՈՒՐԵՆԵԱՆ

Վիեննա

ՏԵՂԱԿԱՆ

Հատուց ի վերաբերելի հայ գաղութը զուրկ կապրի աղգային կեանքը ոգևորող հանգանակէ:

Երբ ուզուի աղգային հանգէս մը տարբեր, կը տեսնուի որ կը պակսին հարկ եղած միջոցները և տարբերը: ատուցմէ մին է և երգչախումբի մը պակասը: Ուրախ ենք որ այս առթով Արմէնիայի մէջ հրատարակուած աղգը սկսած է արձագանգ ունենալ:

Յուսարի է որ Մարտէլի ստուարթի հայ երիտասարդներէն պիտի գտնուին այնպիսիներ որոնք զգալով երգչախումբի մը անհրա-

ժեշտութիւնը, պիտի փութան արձանագրուիլ և անկեղծութեամբ ու եռանդով պիտի փարին գործին, յաջողութեամբ զլուխ հանելու համար:

ՇՆՈՐՀԱՌՈՐԱՆԵՐ

Ուրախութեամբ կիմանանք որ փարիզի վերածնունդի հիմնադիր-անօրէն Տ. Տօքթ. Լեոն Համբարձումեան պատերազմի ատեն Ամերիկեան բանակին և Կարմիր խաչին մատուցած իր ծառայութիւններէ համար ստացեր է Արժանիքի խաչը ամերիկեան կառավարութեանէն և շնորհակալութեան գիր մը՝ նախագահ Ռիլընէ ստորագրուած:

Մեր ջերմ շնորհատրութիւններ:

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆՕԹԵՐ

Քանի մը օր անցնելու համար գիւղակի մը մէջ, կը փութամ առտուանց կանուխ շոգեկառքը առնել: Ան կը սուրայ Թաւուտ անտառներու, ընդարձակ դաշտերու մէջէն խնծի մը պէս ու շատ անգամ Տիւրանսի երկայնքը կը չափէ, զայն գրկելով:

Ո՞րքան զմայելի տեսարաններ կը փոխւին շուրջ մը պէս, մէկը միւսին տեսէն, առանց կարենալ որոշելու անոնց իսկական արժէքը: Ամէն դաշտի մէջ արդիւնաբեր կանաչութիւն մը կամ դեղնութիւն մը յոգնած եւ վատակաբեր արմիքներու կը նշմարուի, հակառակ որ պատերազմը կասեցուցած եւ նոյն իսկ տուժել տուած է աւելի երկրագործութեան քան միւս արհեստներու մէջ: Հոս շնչմարութիւն ոչ մէկ դաշտ որ հանգի ծուլօրէն:

Ահա հասանք Վօլոն, անճամօթ եւ խաղաղ գիւղակ մը: Տիւրանսը, իրեն հայելի ըրած, սիրահարներու պէս իրար կը նային առանց երբեք կշտանալու: Քանի մը քալ անդին կամրջակն է օրօրուն. կը վերջանայ ծառուղիով մը որ դէպի գիւղակը կառաջնորդէ: Ամբողջ անդորը ու մոռցուած կեանք մը՝ բոլորովին տարբեր քաղաքներու ժխտալից կեանքէն:

Արեւին վառ ճառագայթները եւ աշխատանքի ծանրութիւնը չորցուցեր են գիւղացիներուն ուրախութեան արմատները. հագուազիւտօրէն ժպտող բայց գերազանցօրէն աւելի անկեղծ, հիւրասէր այս էակները կաշխատին առանց տըրտունցի եւ կը մեծարեն համբարները, նոյն իսկ օտարներն իբրեւ իրենցը:

Այս տարուան հունձըրը Թէեւ ոչ կատարեալ եւ բաղձացուածին չափ, բայց պատերազմի նախորդ տարիներէն աւելի միջնարիչ է:

Ի՞նչ պիտի կոչուէր արդեօք այն պարտ եւ արդիւնաբեր երկիրը, որ դարձելով իր ոյժեր կը հաւաքէ, եթէ անոր տրուէին պակասող միջոցները եւ փայլը աշխատանքի, հերկումի եւ նուիրման որ հոս ամէն ագարակներու մէջ կը տեսնուի:

Մ. ՃՐԿԱՅԵԱՆ

Volonne

ԽՈՂԱՂԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱՅԻՐՆԵՐԸ

Աստրիան տրուած վերջին պայմանագրով լրացած լինելով, աւրտորիական պատերազմութեան նախագահը Տ. Բէնէէր յայտնեց խորհրդաժողովին որ արտօնուած է ստորագրելու առաջարկուած դաշնագիրը: Ուստի այս առաւօտ դաշնագրին ստորագրուելուն հանգիստը արարողութիւնը կը կատարուի Սէն Ժէրմէնի մէջ:

Պուլկարական դաշնագիրը պատրաստուած և գրէթէ վերջացած է. հաւանօրէն այս շարժի մէջ կը ներկայացուի պուլկար պատուիրակութեան:

Այնուհետեւ կարգը կուգայ Հունգարիայի և Թուրքիայի հետ կնքուելիք դաշնագրերին:

Գերմանիայի հետ կնքուած դաշնագիրն ու Ազգերի Ընկերութեան պայմանագիրը տակաւին վիճաբանութեան ենթարկուած կը մնան Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների գոնկրէսին մէջ. բայց շատ հաւանաբար է որ մինչև այս ամսի վերջ կը վաւերացուի կը վերջանայ Նախագահ Ռիլըն զանազան քաղաքներ երթալով և հրապարակախօսութիւններ ընելով մեծ յոյս և ոյժ կուտայ վաւերացման յաջողութեան:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒՓ

Լիոն. - Թ. Տիւրանս և այլն: «Արմէնիայի» 35րդ տարեշրջանին առթիւ հետզհետէ մեզ հասնող համակրական և շնորհաւորական գրութիւններին համար՝ ամէնքին ալ հրապարակով մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնենք սոյն երկտողով և ներօրթիւն կը խնդրենք որ այլևս չենք հրատարակել զանոնք:

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայաստանի Պաշտօնաթերթը Հայ Ազգային Ազատական Միութեան:

(Փարիզի մէջ «Հայ Ազգային Ազատական Միութիւն» անունով նոր կուսակցութիւն մը կազմուած է վերջերս որ օգոստ. 23էն սկսած իրեն իրարն եղող շարքաթերթ մը հրատարակել: Այն շարքաթերթի մէջ գրողներն են ընդհանրապէս Տ. Ա. Զօպանեան որ Միութեան գերատեսնագետն է, Տօքթ. Ն. Տէր Ստեփանեան որ ատենադպիրն է և այլն:

Տարեկան բաժնորդագինն է Ֆրանսա 20 ֆր., արտասահման 25 ֆր.: Հասցէն Journal «Hayastan», 25, rue Vernet, Paris.

Յաջողութիւն և յարատեւութիւն կը մաղթենք «Հայաստան»-ին որ այս միջոցին Փարիզի մէջ հրատարակուող 5րդ հայաթերթն է:

Հորիզոն անուն՝ շարքաթերթ մը սկսած է հրատարակուիլ Զմիւնի մէջ: Խրմազարագետն է ծանօթ գրող և հրապար-

կագիր Տ. Սուրէն Պարթեան: Տարեկան բաժնորդագինը 500 դր., վեցամսեայն 250 դր.: Հասցէն «Horizon», Imprimerie Kéchichian, Smyrne.

Վիճակագրական նոր տեսութիւն մը ի նպատակ Հայաստանի: Գրեց Հ. Բարսեղ Վ. Սարգիսեան յուստէն Միութեան: Վենետիկ Ս. Ղազար. 1919:

(Որովհետեւ Թուրքերը այժմ մեծամասնութիւն հայուներու խնդիր մը կը յարուցանեն Հայաստանի իր պատմական սահմաններին մէջ գոյութիւնը ուրանալու համար, Հ. Բ. Սարգիսեանի այս ուսումնասիրութիւնը ցոյց կուտայ որ, ոչ միայն վերջերս, այլ հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր Թուրք կառավարութիւնը ջանացած է ամբողջ գիւղերի հայ բնակչութիւններ բռնի մահմետականացնելով Թուրքացիներ և կան տակաւին այսօր Թուրք կամ քրդեր հաշուուող բնակչութիւններ Հայաստանի մէջ որոնք հայութեան և քրիստոնէութեան հետ իրենց յարաբերութիւններ չեն խզած բոլորովին, կը շարունակեն գաղտնապէս, և աւելի համակրութիւն ցոյց կուտան Հայերին քան Թուրքերին: Ասոնց կեանքէն շատ սրտայոյզ պատմութիւններ մէջ կը բերէ, վաւերական աղբիւրներէ քաղելով, թէ ի՞նչպէս ողբերգուած կը մնան անցեալի յիշատակներով և երբ պատահաբար Հայ եկեղեցական մը երեցած է, ի՞նչպիսի սրտաբուխ ջերմեաններով են ցոյցեր ըրած են: Ասոնք պատրաստ են անշուշտ վերստին միանալու Հայութեան հետ, երբ խղճի ազատութիւն կարենան վայելել:

Շատ յուզիչ և հետաքրքրական է Հ. Բ. Սարգիսեանի այս ուսումնասիրութեան ընթերցումը որ մեր ազգային ներկայացուցիչ մարմիններին փաստ մը եւ աւելի կընծայէ ապացուցանելու համար «որ անճեռեալ կարծուած Հայութիւնը դարձեալ առաւելութիւն կը կազմէ հոգեկարգ Տաճկին վրայ»):

Հայկական մենամարտը. Թուրքիկ ակնարկ մը Հայ ազգին կոիւններուն՝ հայրենիքի ազատութեան համար: Շարադրեց Մեղու Շիրակայ (Հ. Գ. Ն.): Վենետիկ Ս. Ղազար. 1919: Կին 75 ամսեղմ վենետիկի մէջ:

(Հայ ազգի բնաջնջման Թուրքագրման ոճրափորձին և Հայ ցեղի անընկճելի նկարագրին ու դիմադրութեան վրայ՝ ամփոփ ու գրաւիչ ոճով ուսումնասիրութիւն մ'է, ազգային վերջին դէպքերի ազգացութեան տակ գրուած, որ կուգայ յուսադրել և քաջալերել իր ընթերցողները):

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

Շարաւածներով

«Վերածնունդ»-ը որ ասկէ առաջ կը հրատարակուէր 2 շաբաթը մի անգամ, շաբաթաթերթ եղած է այժմ: Նոր բաժնորդագինն է 26 Թուր ֆրանկ (1919 յունիս 16 - դեկտ. վերջ) 20 ֆրանկ:

Դրամ, նամակ եւ գրութիւններ ղրկել իմ նաղիր-նաղրէին այս հասցեով. Dr. Léon Hampartzoumian, D. D. S. 16, Bould. St. Denis. PARIS

«ՆՕԹԵՐ»-Ի ՄԵՐՈՒՄԻ

ՓՈՐՓՈՒԿԱԼ ԵՎ ՄԱՐՍԷՅԻ

Շաբաթը հապառն Մ. Փորթուգալեանը
Le Génral: François CARRIÈRE.
Versailles. — Imprimerie du Midi